

„Przegląd Zdrojowy“
wychodzi 1 i 15 każdego
miesiąca przez przeciąg
6 miesięcy.

Adres Redakcyi i Admini-
stracyi:
ulica Starowiślna L. 12.
Telefon 449.
Konto czek. Nr. 864.330.

Osobom i instytucyom
pragnącym pismo nasze
otrzymywać stale, będzie
„Przegląd Zdrojowy“ nad-
syłany **darwo** za przesła-
niem adresu.

PRZEGLĄD ZDROJOWY

Pismo poświęcone sprawom zdrojowisk
= i miejsc klimatycznych krajowych. =

Redaktor główny: **Dr. Zenon Pelczar.**

Redaktor naczelny: **Dr. Jan Frączkiewicz.**

Ceny ogłoszeń:

Ogłoszenia za 1 wiersz pe-
titowy lub jego miejsce 40
gr. — Nadesłane za wiersz
garmondem lub jego miej-
sce 1 kor. — Ogłosze-
nia oprócz Administracyi
przyjmują R. Mosse i E.
Braun we Wiedniu.

Skład główny we Lwowie:
w Księgarni H. Altenberga;
w Warszawie: Księgarnia
Gebethnera i Wolfa.

Rękopisów nie zwraca się.

TREŚĆ: Dr. B. Skórczewski: Historia Krynicy. — Gąsiorowski: Czarnohora i Gorgany. — Dr. Wajgiel: Rymanów, źródł. — Siły wodne w Galicyi. — Rozmaitości. — Ogłoszenia.

Dr. B. SKÓRCZEWSKI.

Historia Krynicy.

I. Z dawnych dziejów.

Zdrój Krynicky zarówno obfitością wody jak też niezwykle wielką ilością wolnego gazu kwasu węglowego musiał czynić wielkie wrażenie na umyśle ludzkie. Każdy człowiek patrząc się nań, musiał się zainteresować tem, jak kłębuje i kipi z głębi dobywająca się woda o niskiej ciepłocie z szumem wypływając ze skalistego podnóża góry. A jednak długo, bardzo długo ukrywał się ten zdrój przed okiem ludzkim, a jeszcze dłużej nie znali go i nie wspominali go ludzie uczeni.

Niedaleko ztąd leżący zdrój, Drużbaki, jako słynny opisali już Marcin Kromer i Jan Petrycy. W archiwach sądeckich znajduje się w roku 1624 zapiska, że „Książę Zborowski jedzie do Cieplic czyli Ruszbaku na leki“. Dziś o Drużbakach niemal zapomniano, a o potężnym zdroju Krynicy jeszcze przez półtora wieku nie było śladu wzmianki — nikt go nie znał.

Do tak długiego ukrywania się źródła Krynickygo niewątpliwie głównie przyczyniało się jego położenie topograficzne. Aby to zrozumieć trzeba myślą sięgnąć w zamierzchłą przeszłość tych okolic.

Główna droga handlowa zarówno wodna jak lądowa prowadziła wzdłuż Dunajca a potem od Sącza wzdłuż Popradu przez dzisiejsze Rytro, Piwniczną, Muszynę na ziemię spiską, do dzisiejszych Węgier i dalej na południe i na wschód. Droga ta jest bardzo dawną, a już w r. 999 musiała mieć duże znaczenie dla przechodu wojsk, gdy Bolesław Chrobry, po upadku Księstwa Wielko-Morawskiego (888 r.) przez Czechów zagarniętą ziemię spiską i słowacką, od Cisy po zakręt Dunaju pod Parkanami, po Litawę z całą doliną Wagi przyłączył do Polski. Te ziemie dołączono do dyecezyi biskupów krakowskich.

Ta droga doliną Popradu i Dunajca musiała być wielkiej doniosłości zarówno dla państwa jak też dla handlu, skoro wzdłuż niej wzniesiono szereg najdawniejszych w Polsce warownych zamczysk murowanych jak Czchów, Rytro, gdzie mieszkali starostowie sądecy i gdzie pobierano cło od towarów, Muszyna a zamczysko należące od roku 1391 do biskupów Krakowskich, a dalej na ziemi spiskiej Lubownia, która od r. 1658 była jedną z głównych sześciu twierdz polskich i Podoliniec warowny zamek, który wybudował Bolesław Wstydlivy.

Mieszkańcy miasta Muszyny za Kazimierza Wielkiego obawiali się, czy ten ważny trakt handlowy od Sącza biegiem Popradu łączący Polskę z południem nie będzie zaniechany na korzyść traktu biegiem Dunajca na Czorsztyn. Ale Król ich uspokoił zapewniając burmistrza i ławników, że „główna droga handlowa prowadząca z Węgier do Polski nie będzie zniesioną. Przytem polecił im, aby się starali sprowadzać obcych kupców i inne osoby, aby się osiedlali w Muszynie oraz, aby swym kosztem naprawiali mosty“.

Druga tutaj droga lądowa łącząca Sącz z Węgrami prowadziła przez Nawojową, Łabową, Nową Wieś, Krzyżówkę, Hutę, Mochnaczkę, Tylicz, Muszynkę do Bardyowa. Ta droga nie miała obronnych zamków.

Gdy Jagiełło zajęty był wyprawą na Krzyżaków i gromił ich pod Grunwaldem (1441 r.) za namową Zygmunta skorzystał ze sposobności Scibor wojewoda siedmiogrodzki, napadł przez Sromowce na ziemię sądecką, spalił Sącz, ale gdy go rychło mieszkańcy zgromili i zmusili do ucieczki, on bojąc się do szczętej porażki z miejsc obronnych, wybrał tę właśnie drogę do swej ucieczki. Mszcząc się za doznane niepowodzenie spalił Tylicz i schronił się do Bardyowa, założonego w roku 1320.

Całkowicie błędnie podaje tę wiadomość Dr. Żuławski (Krynica 1857.) i nadmienia, że „jako pamiątka

W Interesie własnego zdrowia

powinien każdy żądać wszędzie tylko

Tutek cygaretowych z fabryki Rudolfa Herliczki w Krakowie

Ostrzega się przed licznymi naśladownictwami! — Wzory i cenniki wysyła fabryka darmo i opłatnie.

tych czasów są stojące nad Muszyną ruiny zamku warownego „Polach“ w czasie ucieczki przez tegoż Scibora zburzonego. Zamek ten nad Muszyną od roku 1391 nazywał się „Castrum Mussina“, i tę nazwę stale zatrzymał, a przytem był on zamieszkały jeszcze w roku 1759. Nadto zdaje się, że nazwę „Polach“ zmieniono z nazwy „Ploche“ — Plawiec — Palocza — który to zamek „leżący u kresów ziemi sądeckiej“ niemal na samej granicy, ale na Spiżu, darował Król Władysław węgierski w roku 1301 biskupowi Krakowskiemu Janowi.

* * *

W pośrodku pomiędzy tymi dwoma starożytnymi traktami handlowymi między Krzyżówką a Muszyną leży zdrojowisko Krynica, 11 Kilm. oddalone od Muszyny, a około 8 Kilm. od Krzyżówki. Ta przestrzeń około 20 Kilm. długa, a wsunięta między te dwa handlowe gościńce i łącząca je ze sobą, jest wąską kotłową ciągnącą się od północy na południe z małymi zakrętami niemal w linii prostej. Jej dnem płynął strumień zwany obecnie Krynicą, lub Kryniczanką aż do wsi Powroźnika, przybierając po drodze z obu stron liczne strumienie. Po obu stronach na całej tej przestrzeni wznoszą się mniej lub więcej strome a wysokie góry. Sam wąwóz jest wzniesiony nad poziom morza przy Muszynie 458 m. w zdrojowisku Krynicy 595 m. a w Krzyżówce 647 m. (Huta 743 m.) a na lewo i na prawo podnoszą się liczne góry powyżej 200, 300 a nawet 500 metrów — czyli wznoszą się do wysokości 1116 m. n. p. m. (Jaworyna).

Jeżeli sobie wyobrazimy, że przed wiekami cały ten wąwóz z pasmami gór był dziewiczym, odwiecznym lasem, to w obec licznych strumieni i w obec stromości wzniesień cała tutaj okolica między temi dwoma drogami handlowymi przedstawiała się jak mickiewiczowski matecznik, do którego dostep był niemożliwy. Ale zdaje się, że był on doskonałą kryjówką dla okolicznej ludności w czasie napadów nieprzyjacielskich od najdawniejszych czasów. Tutaj się ludność chroniła i broniła dostępu z odwiecznej naturalnej twierdzy — starożytnego grodziska — za jaką uważają górę Huzary¹⁾, dominującą nad Mochnaczką i Tyliczem a broniącą dostępu z tej strony do wąwozów Krynickich. Drugie podobne starożytne grodzisko w tych stronach było na górach między Muszyną a Muszynką po wschodniej stronie drogi łączącej te dwie miejscowości i łączącej tutaj również te dwa omawiane trakty handlowe.

* * *

Zbyt wielkie oddalenie od stolicy państwa, zniszczenie doszczętne całej Małopolski przez Tatarów w latach 1244 i 1287 a temsamem zniszczenie dokumentów pisemnych a niemniej zamieszki w całej Polsce, nie ustalenie się jednolitego rządu, ale ciągle walki między sobą i z Czechami sprawiły, że pierwszy pisemny dokument dotyczący się Krynicy, ale tych stron — Muszyny — pochodzi dopiero z roku 1288, a zatem dopiero w 289 lat po przyłączeniu tych stron do Polski — jako Małopolski. —

¹⁾ Nazwa tej góry pochodzi z czasów Konfederacji barskiej. Na tej 866 m. n. p. m. wysokiej górze huzarzy węgierscy zadali ciężką klęskę Konfederatom.

„W imię Pana. Amen.

Sprawy w obec majestatu Księcia prowadzone przechowują się pewnie i niewzruszenie, jeśli będą spisane i przez świadków zatwierdzone. Dlatego My Leszek (Czarny) z bożej łaski Księża krakowski, sandomierski i sieradzki oświadczamy wszystkim obecnym i w przyszłości, że między czcigodnym w Chrystusie ojcem panem Pawłem z bożej łaski biskupem krakowskim z jednej strony a Mironegiem synem śp. księcia Dzierżykrają niegdyś kasztelana z Polanch²⁾ i Bogusławą żoną tegoż Mironega z drugiej strony, powstało nieporozumienie o dwie wsie, mianowicie Świniarsko i Muszynę, co do których Mironeg powołał X. biskupa przed naszą obecność. Strony powołane przejęte duchem pokoju, z zagasłem zarzewiem niezgody, przyjacielsko usposobione stawily się w samym terminie, i proszą, bym przedłożoną mi ugodę powagą książęcą uroczyście zatwierdził...

...Między czcigodnym panem Pawłem biskupem krakowskim z jednej strony a Mironegiem... i Panią Bogusławą, moją małżonką, wnuczką śp. Wissona, niegdyś scholastyka krakowskiego z drugiej strony, toczył się spór o dwie wsie mianowicie Świniarsko, które leży pod Sączem i Muszynę, która leży na granicy Węgier, a które należały do Wissona, lecz dzierżył je X. biskup. Żądałem ich zwrotu imieniem mej żony, która jest jedynym potomkiem z rodu tegoż Wissona i jedyną dziedziczką wszystkich dóbr ruchomych i nieruchomości, które pozostały po jego śmierci. Skoro mię powołano przed obecność oświeconego księcia pana Leszka z bożej łaski księcia krakowskiego, sandomierskiego i sieradzkiego i skoro dobrze zrozumiałem, że Pan Wisson te wsie przekazał i darował X. biskupowi i jego następcom testamentem legalnym z ostatniej woli, ja i moja żona Bogusława zgadzamy się i potwierdzamy tę ostatnią wolę i udarowanie, które Wisson uczynił kościołowi krakowskiemu dla zbawienia swojego i swoich, abyśmy nie zasłużyli na tę ciężką nagane, że zmieniamy czyjąkolwiek wolę. Po naradach dla dobra pokoju i zgody załatwiamy gruntownie nadmienioną sprawę i ze samym X. biskupem zrobiliśmy układ po przyjacielsku... X. biskupowi i jego następcom przekazujemy, oddajemy i ofiarujemy dobrowolnie i prawnie nieodwołalnie nadmienione wsie na wieczne... chcemy bowiem, aby ostatnia wola Wissona pozostała na zawsze i nie wzruszenie utrwalona... Sam X. biskup ze swą kapitułą krakowską w dobrej wierze przyrzeka za siebie i swoich spadkobierców, że nigdy nie będzie nam robił trudności co do reszty dóbr, które posiadamy w spadku po Wissonie na mocy testamentu.

My zaś książę: Ponieważ jest obowiązkiem sędziego strony do pojednania się zachęcać mając rozstrzygnąć między nimi, dlatego zatwierdzamy wieczyście uczyniony między sobą układ naszą powagą książęcą, czynimy go ważnym i niezachwianym. Tak jak jest dzisiaj, i na wieczność stale ma pozostać. Dla

²⁾ „Polanch“ nie może oznaczać zamku muszyńskiego, gdyż nie odpowiadałoby to godności księcia Dzierżykrają, aby był jego zawiadowcą — kasztelanem — tem więcej, że Muszyna nie należała do niego, ale do rodziny Bogusławy, wnuczki Wissona.

Jan Michalik, Cukiernia Lwowska
Krajowa Fabryka Czekolady i Kakao
Kraków, ulica Floryańska L. 45. — Telefonu Nr. 466.

większej pewności oddajemy to pismo X. biskupowi pieczęcią naszą opatrzone.

Działo się w Krakowie dnia 23 Maja 1244“.

Z tego dokumentu dowiadujemy się, że przed 600 laty istniała Muszyna jako wieś, którą odziedziczył Wisson dziadek Bogusławy żony Mironego. Ta w drodze polubownej ugody przekazała ją wraz z mężem na własność biskupom krakowskim. W sto dwadzieścia lat później — w roku 1364 — Kazimierz Wielki przeistoczył tę wieś na miasto, które uwolnił od wszelkich ciężarów. A niedługo potem, bo w roku 1391, tę względnie małą posiadłość biskupów krakowskich Władysław Jagiełło rozszerzył do ogromnej przestrzeni („Przeгляд Zdrojowy“ 1906). Jej granicę zachodnią i południową stanowił właśnie ów trakt handlowy doliną Popradu ku Węgrom począwszy od Piwnicznej, gdzie jest wieś i strumień Łomnica. — Druga zaś wspomniana droga handlowa ze Sącza na Węgry prowadziła począwszy od Krzyżówki przez Mochnaczkę, Tylicz, Muszynkę do Bardyowa niemal przez środek tych posiadłości, gdyż ponad tą drogą ku północy leżą wsie Piorunka i Florynka a granica tych posiadłości sięgała aż po rzekę Białą.

W czasie nadania tych dóbr biskupom krakowskim oprócz miasta i zamku Muszyny wymieniono w przywileju Nowe Miasto — Miastko czyli Tylicz oraz wsie Długilang (Piwniczna?), Łomnica, Andrzejówka, Mikowa, Szczawnik. Te leżą bliżej Popradu. Dalej podano ku północy leżące wsie Piorunka i Florynka — oraz nazwy wsi dzisiaj nieznane, Kunczowa (Kąclowa na północ od Florynki nad Białą w pobliżu Grybowa), Staszkowa Wola i Krasnajedł zapewne dzisiejsze Mochnaczka i Muszynka.

Mimo, że w tym przywileju Jagiełły bardzo dokładnie i szczegółowo opisano cały ten obszar ziemi, jednak nie można się ani dopatrzyć ani domyśleć jakichkolwiek śladów, któreby wskazywały o istnieniu Krynicy jako miejscowości zamieszkałej. Przeciwnie wszystko przemawia za tem, że te okolice były dla człowieka niedostępne; przedstawiały się jako nieprzebyte lasy, strome góry, głębokie parye, rozległe moczary i bagna, wszędzie pełno było rozlewających się strumieni, z których największy, dzisiejsza Krynica — płynąc u podnóża góry dzisiaj Parkowej, zalewał źródł i czynił go niewidocznym dla ludzi, którzyby tutaj zabłąkać się mogli.

Jeszcze setki lat upłyną, zanim pojawią się pierwsze ślady, że nareszcie ludzie dotarli do źródła Krynicyckiego.

(C. d. n.)

GĄSIOROWSKI.

Czarnohora i Gorgany.

W głąb wymienionych w tytule gór prowadzą doliny rzek: Prutu, Czeremoszów, Bystrzyc, Łomnicy i Świcy.

W miarę rozszerzania się naszego zasobu materiałów obejmować będziemy każdą z nich po kolei. Na razie podajemy do użytku podróżującej publiczności

przewodnik po górach otaczających dolinę Prutu, jako dającą wygodny dostęp tak do Czarnohory, jak i Gorganów.

Ogólne uwagi o turystyce w tej części Karpat.

Turystyka rozwinęła się tu w ostatnich latach niezmiernie. Całe rzesze turystów wysiadają w czasie letnim po stacjach kolejowych, by pospieszyć na szczyty.

Zadania uprzyśpieszenia turystom zwiedzania gór podjął się Czarnohorski Oddział Towarzystwa Tatrzańskiego z Kołomyi i wykonuje to zadanie, szukając wygodnych dostępu, znacząc drogi, budując schroniska i t. d. W Jaremczu nadto istniejący tam „Klub Jaremczański“ dba o interes leczniczo-turystyczny dla samego Jaremcza. Dzięki tym czynnikom turystyka po tu-tejszych pięknych górach stała się w ostatnich latach bardzo ułatwioną.

Ponieważ niemal przy wszystkich wycieczkach musi się przechodzić przez lasy kameralne przeto Oddział Czarnohorski postarał się o wolny wstęp do tychże dla swych członków.

(Członkiem Oddziału może być bez wyjątku każdy, czci nieposzlakowanej, kto uiszc wpisowe 2 K. i wkładkę roczną z. r. 6 Kor. Zgłaszać się należy pod adresem Oddziału Czarnohorskiego w Kołomyi Rada powiatowa).

Drogi na szczyty wiodące z Jaremcza i Worochty są oznaczone drogowskazami i farbami. Mimo to poleca się dla lepszego i dokładniejszego orientowania się wycieczkować przy pomocy mapy szczegółowej 1: 75,000, co umożliwi przy większej części wycieczek obchodzenie się bez przewodników, których dotąd zorganizować się nie dało. Dla opisanych tu okolic potrzeba dwóch arkuszy tej mapy, a mianowicie „Zone 12. col XXXI „Körösmezö Mikuliczyn“ i „Zone 13 col. XXXI Bogdan“ (Czarnohora).

Zaznacza się, że przy oddalaniu się od centrum wycieczkowego (Jaremcze, Tatarów, Worochta) należy mieć przy sobie zawsze drobną monetę, gdyż po za niem trudno bardzo o zmieniennie nie tylko np. 5 fl. lub 10 ale nawet i jednej korony.

Czas trwania wycieczek obliczony jest w opisach tam i z powrotem z wliczeniem miernego odpoczynku.

Brzegi rzek (prawy i lewy) oznaczone są według kierunku, w którym płyną.

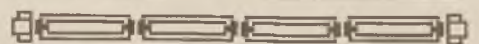
* Gwiazdka obok nazwy oznacza rzecz szczególnie zwiedzenia godną.

Szlak kolejowy Stanisławów-Woronienka.

Szlak ten przerywa karpacką część doliny Prutu niemal na całej jej długości.

Punktem wyjścia jest miasto, Stanisławów. Miasto liczy około 30.000 mieszkańców; w miejscu: starostwo, sąd obwodowy, dyrekcja kolei państwowych, zakład kary etc; dalej hotele, restauracje, cukiernie i kawiarnie, łaźienki w większej liczbie, na sposób zachodnio-europejski urządzone.

Od Stanisławowa wiedzie szlak na południe przy 5-tym kilometrze przerywa się mostem żelaznym przez Czarną Bystrzycę i tuż za nią osiąga stację Chryplin. (Ważne krzyżowanie się linii podkarpackiej z linią

ZDZISŁAW ZDANOWICZ

w Krakowie, ul. Sławkowska 3

Hotel Saski

poleca:

Kapelusze - Cylindry P. & C.
Habiga, Scotta i inne - Bie-
liznę męską - Krawaty - Rę-
kawiczki - Płaszcz - Pele-
ryny gumowe nieprzemakal-
ne - Kufry - Torby - Paski
Plaidy - Necessery.

Lwów-Ickany). W czas pogodny widnieją już stąd na południu ciemne granaty Gorganów, Wysokiej, Sywuli i Stanimiru. Szeroką doliną Czarnej Bystrzycy zdąży pociąg dalej w kierunku południowym, jakby w środek piętrzących się gór; mija stację Bratkowce, Tyśmieniczy, Tarnowice leśną i osiąga po godzinie drogi w 39 km. Nadwórnę. Stacja po prawej stronie. Wzniesienie nad poziom morza 440 m.

Mieszkańców około 10.000; w miejscu starostwo, sąd, poczta, telegraf, zarząd dóbr kameralnych z wielkim tartakiem. Miasto oddalone od stacji blisko 2 km. doróżka 1 Kor. W mieście kilka domów zajezdnych; restauracja chrześcijańska w kasynie.

Dla turystów udających się w doliny górnej Bystrzycy tak Czarnej, jak Złotej jest ważnym punktem wyjścia. Przechadzki 2—2½ godzinna na górę Potoki (1584 m) z pięknym widokiem na Gorgany; 4 godzinna na Łysą (wrócić można koleją ze stacji Łojowej) z widokiem na Czarnohorę i Gorgany; 1 godzinna do ruin zamku Pniów na Zabereżu (Zabytek z początku 17 wieku) z widokiem na podgórze i dolinę Bystrzycy, Za Nadwórną opuszcza kolej dolinę Bystrzycy i skręciwszy się ku wschodowi wdziera się na dział wodny między Bystrzycą a Prutem.

W najwyższym punkcie 48 km. Łojowa, 550 m. n. p. m. Piękna podgórska wieś zamknięta od zachodu (oknaprawe) silnie zalesionym stokiem Strachory (885 m.) Dla osób przybywających od strony Stanisławowa poleca się tę stację, jako punkt wyjścia dla jednodniowych wycieczek (wliczając jazdę kolejową tam i z powrotem) nawet w czasie pozasezonowym t. j. wczesną wiosną lub jesienią a to na Łysą (3 godz.) i na Strachorę (2 godz.)

Za Łojową opuszcza się tor kolejowy w dorzecze Prutu. Z lewych okien roztacza się malowniczy widok w tegoż dolinę z Delatynem, Zarzeczem i w dali z Łanczynem. Po pięknym wiadukcie przewija się następnie nad potokiem Lubiznią i wstępuje na stok po lewym boku doliny już samego Prutu, na ten sam, który kilkanaście metrów niżej dźwiga także tor [kolei Delatyn-Kołomyja. Po drodze tuż poniżej toru widać z lewych okien szczegóły miasteczka w szerokiej dolinie, otoczonej zewsząd górami, położonego. 58 km. Delatyn., 454 m. n. p. m.

Miasto oddalone od dworca przeszło 2 km. doróżka 80 h. — 1 K; mieszkańców około 8.000, sąd powiatowy, poczta, telegraf, wielka salina; kilka domów zajezdnych, katolicki sklep korzenny z restauracją. W Delatynie odgałęzia się na wschód szlak kolejowy Delatyn-Stefanówka, i dzięki temu położeniu, stanowiąc ważny węzeł komunikacyjny, ma miasto wszelkie szanse rozwoju.

Dla letników polecenia godne wycieczki: 1. 3 godzinna na Malawę z pięknym widokiem w głąb Karpat; wyjście z Zarzeczca, wsi położonej po drugiej stronie Prutu; zejście pośn.-zachodnim stokiem do Dory. 2. 4 godzinna na Strachorę przez Łojowę.

Od Delatyna pochodzą się właściwe góry, Nadwórną aczkolwiek 437 m. n. p. m. wzniesiona, będąc

na wschód szeroko ku dolinom otwartą, nie robi jeszcze wrażenia górskiej miejscowości w całym tego słowa znaczeniu, tak samo Łojowa, choć o 100 m. wyżej wzniesiona. O Delatynie dopiero, dzięki temu, że Prutowa dolina kończy tu swój północny kierunek i wyraźnym kolaniem skręca ku wschodowi, zamykając od północy widnokrąg, można powiedzieć, że leży rzeczywistość w górach. W kierunku jazdy, a więc od strony południa zaślaniają widnokrąg alpejskiej wysokości wały, z poza siebie się wynurzające. Przebyć je w poprzek za pomocą widniejącego rysa wśród czarnych ścian, przełomu Prutu; oto zadanie kolei.

(C. d. n.)

Dr. WAJGIEL.

Rymanów — Zdrój.

Zakład zdrojowo-kąpielowy, otwarty w r. 1881, własność Jana hr. Potockiego, obejmujący w obszarze 1350 morgów, leży w powiecie sanockim wzniesiony 364 m. n. p. m. (w miejscu źródeł) nad rzeką Tabą, lewym dopływem Wisłoka.

Rymanów — Zdrój.

Źródła.

Rozległą, uroczą tę karpacką dolinę otaczają z trzech stron góry (do 700 m. n. p. m.) pokryte gęstymi jodłowymi lasami, chroniącymi ją od wiatrów zachodnich i północnych.

Komunikacja. Zakład oddalony jest od stacji kolejowej „Rymanów” 9 km. Przestrzeń tę przebywa się dobrym gościńcem w 45 minutach. — Cena wózka parokonnego 3 kor., powozu 5 kor. Zamówienia na podwozy przyjmuje i uskutecznia zarząd zakładu.

Najbliższe, a zarazem najdogodniejsze połączenie kolejowe ze Lwowem przez Sambor, Chyrów, Nowy Zagórz; z Krakowem przez Tarnów, Stróżę, Jasło.

Klimat Rymanowa-Zdroju z powodu jego położenia, znacznej przepuszczalności żywiwego gruntu jakoteż braku stale panujących wiatrów jest podgórnym, łagodnym, o powietrzu czystym, bez żadnych wahań w ciepłocie dnia i nocy, niewilgotnym i niewietrznym.

FORMAN.

(Chlormethylmentyleter $C_{10}H_{19}OCH_2Cl$). Przeciw katarowi! Przez wielu lekarzy klinicznie wypróbowany i używany jako **swoisty, idealny lek w katarze**. Polecany jako środek ochronny i kojący w grypie. Sposób zastosowania: Jako zapobiegawczy lub w lekkich postaciach nieżytowych **formanowa wata**. W cięższej postaci nieżyty **formanowe pastylki** do wziewań zapomocą **formanowego naczynia do wziewań**. Użyty stosownie nie zawodzi. — Próbkę i literatura opłatnie.

Drezdeńskie-Chemiczne Laboratorium, Lingner, Drezno.

Filia dla Austro-Węgier: K. A. LINGNER, Bodenbach n. E. (Podmokłe).

Środki lecznicze. I. 3 Zdroje mineralne „Tytus“, „Celestyna“ i „Klaudia“ są to szczawy alkaliczno-słone, jod, brom i lit zawierające.

Dzięki naprzecyżaj małej ilości ciał organicznych w wodach mineralnych rymanowskich, dają się one

Rymanów — Zdrój.

Leliwa.

przez czas dłuższy przechowywać bez zmiany. Wody mineralne Rymanowa przez swoje składniki, nie frazesowo, ale w rzeczywistości w porównaniu z rozbiórami chemicznymi innych szczaw alkaliczno-słonnych obcych nie tylko z nimi skutecznie współzawodniczą, lecz także niejednokrotnie je przewyższają. Przez znaczną zawartość litu zajmują wody rymanowskie między światowymi zdrojami VI miejsce, wobec czego o wiele skuteczniejszymi są od wód Wiesbadenu. Zdrój „Klaudy“ zaś, zdaniem Dra H. Dobrzyckiego, zastępuje całkowicie, a nawet przewyższa wody w Kissingen.

Przy wysyłce flaszka wody rymanowskiej z któregokolwiek źródła kosztuje 50 h. (wraz z opakowaniem w pakach po 20, 30, 40 i 50 flaszek).

II. Kąpiele mineralne, do których rurami prowadzi się wodę wprost ze źródeł i ogrzewa się parą. — Nowe łazienki z komfortem urządzone mają

Wskazania lecznicze: 1) Żoły, 2. choroby skóry na tle zolżowem, gruźliczem, 3. choroby kości okostnej i stawów (choroba angielska [rhachitis] i osteomalacia), 4. kiła (syphilis) ze zmianami drugo i trzeciorzędnymi, 5. choroby ócz na tle zolżowem i kiłowem, 6. pewne choroby dróg moczowych, 7. przewlekły nieżyt nosa, gardła, krtani, oskrzeli i ucha, 8. pewne przewlekłe nieżyty przewodu pokarmowego. 9. wypociny błon surowicznych, 10. choroby kobiece (jak zбочenia w menstruacji, przewlekłe zapalenia mięższowe i śródmaciczne wysięki po sprawach zapalnych przy i około macicznych, przewlekłe zapalenia sutek, a wreszcie włókniaki macicy), 11. zбочenia w przemianie materyi, 12. reumatyzm mięśniowy i stawowy, jakoteż skaza moczanova i szczawianowa, 13. blednica, niedokrewność, przewlekła zimnica, 14. jako leczenie następowe po ostrych chorobach zakaźnych, 15. choroby serca i naczyń krwionośnych (początki zwapnienia tętnic).

Lekarz zdrojowy: Dr. Eugeniusz Wajgiel ze Lwowa, prócz tego ordynuje jeszcze kilku lekarzy wolnopracujących.

Rymanów — Zdrój.

Dworzec gościnny.

Mieszkania: W zakładzie jest obecnie przeszło 30 domów o więcej niż 350 pokojach gościnnych, wygodnie urządzonych, od skromnych aż do wykwinnych, po części razem z pościelą wynajmowanych. — Wszystkie domy leżą odosobnione wśród rozległego parku. Cena mieszkań od 1—9 kor. dziennie. W I i III sezonie ceny tańsze o 25%. Przy niektórych domach istnieją osobne kuchnie dla osób chcących je prowadzić we własnym zarządzie.

Frekwencja osób przeszło 2.500.

Dział przemysłowy.

Siły wodne w Galicyi.

„Siły wodne w Galicyi“. I. Dunajec. Lwów, nakładem funduszu krajowego. Cena 1 kor.

Nareszcie pojawiła się pierwsza publikacja Wydziału krajowego o siłach wodnych Galicyi, jako monografia o Dunajcu i jego dorzeczu. Jest to pierwszy owoc uchwały sejmowej z 2 listopada 1903 r.

Publikację opracowaną przez inż. cyw. Karola

Józef Massar Kraków, ul. Floryańska L. 15

Poleca w wielkim wyborze: **NOWOŚCI NA SUKNIE DAMSKIE**, wełny, jedwabie, batysty, zefiry i t. d. oraz **ogromny wybór Nowości w konfekcyi dziecięcej.**

Dla Panienek do lat 16-tu. ————— Dla chłopców do lat 15-tu.

Towar doborowy. — Ceny umiarkowane.

Pomianowskiego poprzedza wstęp, zawierający ogólny pogląd na znaczenie i zastosowanie siły wodnej. Właściwa praca daje nam rzut oka na stosunki wodne Dunajca i Popradu pod względem spadków i ilości wody przy rozmaitych stanach, tak, że na podstawie dat tych można mieć pogląd na siłę wodną w poszczególnych punktach rzeki. Również warunki terenu znalazły uwzględnienie, jak i niemniej możliwość zastosowania siły wodnej, praca ta więc pod każdym względem może służyć jako drogowskaz dla przemysłowca lub właściciela wody, któryby chciał w dorzeczu Dunajca rozpocząć jakieś przedsiębiorstwo, oparte na sile wodnej. Dla lepszego uzmysłowienia wyników zawiera broszura oprócz tabel, graficzne przedstawienie profilów podłużnych Białego i Czarnego Dunajca, Dunajca i Popradu i mapę dorzecza Dunajca, na której uwidoczniło się ile można w pewnej sekcji rzeki wyzyskać siły. Nie chcąc czytelnika nużyć wylizaniem długiego szeregu cyfr, przytaczam za autorem ostateczne wyniki pracy: „Suma sił wodnych Dunajca przedstawia 77 tysięcy koni par. normalnie i cokolwiek ponad połowę tego przy najniższym stanie wody; zaś po odtrąceniu 0·6 proc. spadku kanałów — 59 tysięcy normalnie i 29·5 tys. minim. Ponieważ część tej siły z powodu niekorzystnych warunków wyzyskać się nie da, przeto na wałach turbinowych da się efektywnie uzyskać mniejsza siła niż powyżej podana. Natomiast w zestawieniu niema podanych sił, które się dadzą za pomocą zbiorników uzyskać, względnie tej nadwyżki siły, którą zbiornik ponad normalną obliczoną wydać może, a tylko na tej drodze przez zamykanie dolin, czy tworzenie zbiorników bocznych wydobyć będzie można efekty wielu tysięcy sił koni, i tworzyć zakłady, które mogą w sposób tani zaopatrywać w energię znaczniejsze przestrzenie“.

O zastosowaniu tej siły pisze autor: „Gdyby stanął zakład wodny na zbiorniku Cichej Wody lub na Białym Dunajcu i zbiorniku potoku Gliczarowego w Białym Dunajcu, możnaby zasilać w energię i światło Zakopane, Poronin i Nowy Targ, zmienić parową trakcję kolei Chabówka—Zakopane na trakcję elektryczną. Zakład wodny na zbiorniku w Witowie mógłby częściowo zaopatrzyć w światło i siłę Zakopane, uruchamiać tramwaj frachtowy łączący Zakopane z Suchą Górą względnie Czarnym Dunajcem i kolej żelazną, która miałaby te same cele co projektowana kolej parowa tej samej trasy, a więc eksploatacyę wielu tysięcy morgów lasu, eksploatacyę łomów kamienia wapiennego dla celów budowlanych, wypalania wapna lub fabrykacyi cementu, wreszcie stworzenie kolonii klimatycznej, ciągnącej się nieprzerwanym pasem u stóp Tatr pośród lasów od Zakopanego po Witów i Chochołów, kolonii takiej, jaką stwarza Szwajcaryja za pomocą kolei elektrycznych wąskotorowych od Vevey do Montreux, Montboron, a w przyszłości, aż do Spiez Interlaken. Zauważyć trzeba, że już obecnie miejscowości do Zakopanego po Witów i Chochołów są bardzo licznie zamieszkałe przez kuracuszów. Zakład wodny koło Białki mógłby pędzić tramwaj frachtowy z Zakopanego do Morskiego Oka i oświetlać wille, któreby na tej drodze stanęły.

Zakład użytkujący 26 m. spadku pod Harklową mógłby uruchamiać projektowaną kolej Nowy Targ—Krościenko—Szczawnica. Zakład w Krościenku na 50 m. spadku wody, mający pomocniczy zbiornik w dolinie Krośnicy, wystarczyłyby do poruszania kolei Szczawnica—Piwniczna i Krościenko—Sącz, równocześnie te i inne miejscowości zaopatrując w światło i siłę motoryczną. W końcu wszelkie lokalne potrzeby, dadzą się z łatwością pokryć paruset konnemi stacyami, rozrzuconemi wzdłuż całej przestrzeni rzeki“.

Zestawmy z tą perspektywą wielkich projektów, któreby podniosły ogromnie okolice podtatrzańskie, i odbiły się korzystnie na stanie przemysłowym całego

kraju, sumę siły wodnej obecnie użytkowanej na Dunajcu w 60 zakładach, przeważnie młynach i tartakach, porównajmy siłę 60.000 HP., będących do dyspozycyi z siłą niespełna 900 HP. obecnie wyzyskanych; weźmy pod rozwagę dalszą, że siła 60.000 HP., licząc według wydatków, któreby potrzebne były na wytworzenie pary dla takiejże siły, przedstawia skapitalizowaną kwotę milionów koron; a zrozumiemy, jaki majątek mieści się w nieużytkowanym dotąd spadku wód naszych.

Doniesienia prywatne.

Rubryka ta nie pochodzi od Redakcyi.

Dr. Stella Sawicki we Lwowie, inspektor szpitali krajowych donosi, że po bardzo sumiennem badaniu różnych rozwalniających wód mineralnych, twierdzi, iż woda gorzka **Franciszka Józefa** ze względu, że w małych nawet ilościach skutecznie, prędko i nieboleśnie działa, do najlepszych wód mineralnych gorzkich należy.

Rozmaitości.

Dr. Zenon Pelczar, w tym roku ordynować będzie od 15-go maja w Truskawcu, (willa „Zofia“).

Dr. St. B. Kwiatkowski, w tym roku ordynować będzie już od 10-go maja w Maryenbadzie „Stadt Hamburg“.

Radca cesarski Dr. W. Harajewicz wyjechał do Maryenbadu i ordynuje jak corocznie w willi „Wahnfried“.

Dr. Emil Münz z Krakowa, specjalista chorób skórnych i wenerycznych, udzielać będzie porady lekarskiej od 15-go maja w Cieplicach-Trenczyńskich.

Dr. Lewkowicz, docent pediatrii Uniwersytetu Jagiellońskiego w sezonie bieżącym ordynować będzie w zakresie chorób dzieci w Zakopanem.

Dr. Zdzisław Czaplński, długoletni I. asystent w Sanatorium Dra Dłuskiego otwiera w Zakopanem własny „Dom zdrowia“.

Dział inseratowy „Przeglądu Zdrojowego“ wydzierżawił p. Józef Piotrkiewicz i prowadzić go będzie w naszym biurze przy ul. Starowiśnej 12. W sprawach inseratowych prosimy przeto zwracać się pod powyższym adresem, gdyż ani redakcyja ani wydawnictwo nie ma z tym nic wspólnego.

Lecznice własności źródeł przypisuje prof. Meyerhoffer nie tyle głównym ich składnikom, które wykazują analiza, ile raczej rzadkim pierwiastkom, występującym w ilościach niezmiernie drobnych. W ten sposób tłumaczy się, dlaczego świeże wody naturalne skuteczniejsze są od sztucznych, choćby najstaranniej przyrządzonych. Znane są w chemii przykłady działań t. zw. „katalitycznych“, gdzie niepochwytne ślady jakiegoś ciała wpływają w niewiadomy sposób na przebieg reakcyi. Jako przyczynek do poglądu Meyerhoffera, przytacza prof. Küster fakt, że platyna w stanie koloidalnym oddziałuje katalitycznie nawet wtedy, gdy w roztworze znajduje się jej dwudziesta część tego, ile złota zawiera woda oceanu. Wykrycie tak minimalnych śladów materyi i uwzględnienie w wodach mineralnych sztucznych jest oczywiście niepodobieństwem.

Rosyjskie cło od wód mineralnych. P. F. Wiśniewski z Szczawnicy ogłosił w „Nowej Reformie“ cenne uwagi o nowej taryfie cłowej, które powtarzamy: O nowym traktacie handlowym z Rosyją podniosły dzienniki, że od wód mineralnych leczniczych zniżono cło. Tymczasem nie-

tylko nie nastąpiła żadna zniżka, ale niezmierne podwyższenie. Przyjmując bowiem zasadę, że zakłady nasze krajowe, posługując się fiaskami czeskiemi o pojemności 5/8 litra wysyłały swą wodę leczniczą w pakach po 50 fiasków przy wadze 1300 gramów fiaski wraz z wodą, to od tej ilości 50 fiasków po 3 i pół kopiejki opłacały cło w kwocie rs. 1.75. Że zaś dzisiejsze cło opłacenem będzie od pudła po 1 rs., więc biorąc powyższą normę 1.30 klg. fiaski wody, czyli przy pacy 50 fiasków (n. b. bez opakowania) netto klg. 65 czyli 4 pudy ros., dziś wyniesie cło 4 rs., a zatem nie zniżka, ale podwyższenie nastąpiło z 3 i pół kop. na 8 kop. od fiaski a zatem o blisko 130%. Przy fiaskach o mniejszej pojemności a tem samem i niższej wadze, o ile ich zakłady nasze używały, stosunek ten będzie wprawdzie mniejszym, niemniej atoli można ocenić, jakie to skutki spłyną z tego podwyższenia na nasze zakłady. Zaznaczyć też wypada, że nasze zakłady prowadzą szkło czeskie, że są zbyt oddalonemi od linii kolejowych, walczyć przeto muszą z nader odległymi frachtami kolejowymi, wozowymi dostawami fiasków i innych materiałów, czego zakłady czeskie, mając stacye kolejowe na miejscu, nie doświadczają, tak jak n. p. Krościenko oddalone o 36 kilometrów, Szczawnica oddalona o 42 kilometry przewozi tam i napowrót fiaski i wodę do stacyi kolejowej, a przyjdziemy do przekonania, że zakłady te, nie mogąc już obniżyć wskutek tego i tak bardzo umiarkowanej ceny wody, będą narażeni na ubytek w produkcji, a rodacy nasi za kordonem na znaczne podrożenie tego tak w skutkach ważnego środka leczniczego, jakeimi są nasze krajowe wody krościeńskie, szczawnickie, krynickie, żegiestowskie, iwonickie, rabczańskie i inne. Dziwić się należy, że w parlamencie w tych sprawach nie interweniowali ani posłowie polscy, ani czescy.

W Lublinie zawiązał się komitet, do którego z lekarzy należą: Dr. Dobrucki i Piętkowski celem zbudowania pod Lublinem (w Świdniku) sanatorium dla suchotników, na gruntach leśnych, należących do lubelskiego szpitala św. Wincentego. Sanatorium to ma być otwarte w r. 1907 i uwolni szpitale lubelskie od balastu chorych na gruźlicę. Donosząc o tem „Gazeta lekarska“ dodaje: „W Warszawie zarząd szpitalowy chociaż ma także w zawiadywaniu duże majątki, należące do szpitali, zdaje się nie wiedzieć, iż w każdym z nich setki suchotników dogorywa i roznosi zarazę między sąsiadami, lecz tenże zarząd coraz to nowe rozpisuje konkursy na ordynatora nadetatowego (świeżo do szpitala św. Łazarza na zarządzającego, naturalnie za darmo, pracownią anatomopatologiczną i bakteryologiczną).“

Badania doświadczalne co do wpływu wód mineralnych na czystość wydzielniczą żołądka. (Berl. klin. Wschft. 1906) Autor wykonał doświadczenia na psach z przetoką w dniu sztucznie wytworzonego małego żołądka. Zwierzęta wypijały pewną ilość wody mineralnej, która działała na duży żołądek, nie dostając się do małego żołądka; w pół godziny potem podawano im mleko, przyczem równocześnie odruchowo z przetoki małego żołądka wydzieliał się sok żołądkowy i ten sok badano. Działając przed podaniem pokarmu wodą przekroploną lub różnemi wodami mineralnemi na błonę śluzową wielkiego żołądka, można było zauważyć wywołane przez działanie wody zmiany ilościowe i jakościowe wydzieliny małego żołądka. Drugi szereg doświadczeń dotyczył psów, u których obok przetoki żołądkowej utworzono przetokę przełykową. Przez tę przetokę wlewano badaną wodę do żołądka, po 15 minutach ją wypuszczano, żołądek wysuszano wacikami, poczem przez jamę ustną podawano pokarm, który zwierzę połykało. Pokarm wydostawał się na zewnątrz przez przetokę przełykową z przetoki zaś żołądkowej otrzymywano wszystkie sok żołądkowy, przy tem pozornem karmieniu, odruchowo się wydzielający i w ten sposób można było stwierdzić zmiany w ilości i składzie soku żołądkowego, znamienne dla działania różnych wód mineralnych. W ten

sam sposób badał autor działanie wód mineralnych na żołądek ludzki u dziewczyny, z przetoką żołądkową i przełykową, podobnie jak u właśnie opisanych psów. W tych niezmiernie czysto dających się wykonać doświadczeniach powiodło się autorowi stwierdzić, że 1) szczawy zwykłe Krościeńska (Gieshübel) 2) wody słone Iwonickie, Rymanowskie i 3) wody alkaliczno-słone (Krościeńska, Szczawnicka) działają podniecająco na żołądek, t. j. zwiększają ilość soku i ilość wydzielonego kwasu solnego, one zatem, a szczególnie wody słone (Rymanów) są wskazane przy obniżeniu kwaśności, na tle organicznem, n. p. w niezycie żołądka, gdy dawniej sądzono, że podawanie wód słonych hamuje czynność wydzielniczą żołądka; 2) wody alkaliczno-solne (Karlsbad, Marienbad, Francensbad, Taresp) nie zwiększają wcale czynności wydzielniczej, a 5) wody czysto-alkaliczne (Vichy, Gieshübel, Krościenko) działają wyraźnie hamująco. Podobnie działają wody gorzkie (Hunyady-Janos, Franciszka Józefa, Mattoniego gorzka, Morszyńska); tu wprawdzie ilość kwasu solnego i innych działających składników się zmniejsza, ale często zwiększa się ilość wody, nagromadzającej się w żołądku, co jest, jak wiadomo, dla soli magnezowych znamienne. Zatem przy nadmiernem wydzielaniu soku żołądkowego na tle organicznem wskazane są wody alkaliczno-solne i czysto alkaliczne nie tylko dla swego działania zobojętniającego, ale głównie dla tego, że działają hamująco na wydzielanie się soku żołądkowego.

Lekarze zakopiańscy podjęli starania, by w Zakopanem stanął jak najrychlej dom izolacyjny i wybrali w tym celu grono, złożone z Dr. Chwisłki, Dłuskiego, Gawlika, Janiszewskiego i Majewicza, które ma przedstawić sprawę namiestnikowi i marszałkowi sejmowi galicyjskiego.

W sprawie wiejskich zimowych kolonii dla dzieci miejskich zabiera głos w „Kronice lekar.“ (Nr. 3 1906) Dr. Józef Jaworski, surowo krytykując sentymentalne projekta wysyłania dzieci warszawskich na zimę do chat włościańskich, których warunki higieniczne są pod każdym względem opłakane i bodaj nie lepsze od tych, w jakich żyją dzieci miejskie. Również złe są warunki żywienia się włościan naszych, zwłaszcza w zimie, przeto pomysł kolonii zimowych w tej postaci, w jakiej go podano, uważać należy za myśl poronioną.

Towarzystwo Turystyczne. Jak się dowiadujemy, statut tworzonego w Krakowie „Towarzystwa Turystycznego“ przedłożony już został namiestnictwu przez upoważnioną na ostatniem zgromadzeniu komisję. Namiestnictwo przyjęło statut do wiadomości. Obecnie podjęte będą dalsze kroki w celu organizacji Towarzystwa. Komisja ogłosi walne zgromadzenie i zaprosi do Towarzystwa. Na tem walnem zgromadzeniu, siosownie do postanowień statutu, nastąpi ukonstytuowanie Towarzystwa. Najważniejszą czynnością nowego zarządu będzie utworzenie w Krakowie biura turystycznego, mającego udzielić fachowych objaśnień turystom, a przedewszystkiem umiejętnie pracować nad ożywieniem ruchu turystycznego w kraju, ułatwieniem wycieczek zamiejscowym i miejscowym podróżnym. Biuro takie powinno się znajdować w centralnym punkcie miasta, np. w Sukienicach od strony kościoła N. Maryi Panny, tak aby każdy mógł do niego od razu trafić.

Zarząd kąpielowy w Połędze prostuje fałszywą pogłoskę, jakoby zakład tamtejszy spłonął. Przy pożarze młosteczka zakład wcale nie ucierpiał. Zaburzeń w okolicy Połęgi nie było i nie są spodziewane.

Nowy środek desynfekcyjny. Nowy środek desynfekcyjny otrzymywany jest z mydła i chloronaftaliny. Naftalin traktowany jest suchym chlorem gazowym, dopóki waga jego nie powiększy się o 40—50 prc. Powstaje wtedy produkt płynny, mogący być uwolnionym od gazów kwasowych, rozpuszczonych w nim przez wyklócanie z silnie rozcieńczonym wodzianem sodowym. Chloronaftalin otrzymany w ten sposób rozpuszczamy w roztworze kwasu olejowego, traktowanego również chlorem i działamy na

ten roztwór wodnym roztworem wodzianu sodowego. Produkt powinien być przejrzysty, rozpuszczalny w wodzie i posiadać przyjemny zapach owocowy.

(Pat. niem. 163.633. L. Schwabe).

Ministerstwo kolejowe w Prusiech wydało rozporządzenie, aby chorych transportowano w kolejach, na osobno do tego celu przeznaczonych łózkach. Łózka te są tak urządzone, że można w nich zabrać wprost chorego z mieszkania, względnie z miejsca wypadku i bez przekładania go przewozi się łóżko koleją i przenosi się następnie na dworca do miejsca przeznaczenia. Dalsze rozporządzenie tyczy się dezynfekcji tych łózek.

Wielki kartel hotelowy przygotowują Amerykanie Dyrektor najwspanialszego hotelu nowojorskiego „Waldorf-Astoria,” Hilliard, przybywa w tym tygodniu do Anglii, aby pertraktować z kapitalistami europejskimi. Kapitał ma obejmować 50 milionów dolarów (250 mil. K.) a ulokowany będzie w 150 hotelach, w których 100 w Ameryce, a 50 w Europie. „Cykl europejski” ma się rozpocząć budową hotelu w Paryżu, potem przyjdzie kolej na inne stolice, największe miasta i zakłady kąpielowe. Oprocentowanie kapitału będzie tem pewniejsze, że wszelkie potrzeby zaspokojone będą mniejszym kosztem, niż zazwyczaj; nabywanie mebli, bielizny, porcelany i t. p. na tak ogromną skalę, oczywiście obniży cenę towaru. Towarzystwo kartelowe ma zamiar nabyć też niektóre już istniejące wielkie renomowane hotele, płacąc za nie akcyami. Dotychczasowy właściciel mógłby pozostać na stanowisku zarządcy, pod kontrolą zaś głównego zarządu, który ma dysponować wszystkimi przedsiębiorstwami.

Odpowiedzialny redaktor i wydawca:
Zygmunt Rosner.

NADESŁANE.

Za rubrykę „Nadesłane” Redakcja nie odpowiada.

Pierwszorządna Pracownia
SUKIEN MĘSKICH

≡ **Leona Grabowskiego** ≡

właściciel firmy

Gabryel Grabowski

w Krakowie, ulica Szpitalna L. 36.

Telefon 561.

Materyały i krój angielski.
Wykończenie artystyczne.

Granz Josef

Woda gorzka jest najlepszym naturalnym środkiem przeczyszczającym.

Francensbad - Zdrój Natalii

SZCZAWA LITOWA

NAJZASOBNIEJSZA W KWAS WĘGLOWY
WYPRÓBOWANA I POLECANA PRZEZ
LEKARZY, JAKO ZNAKOMITY NAPÓJ
≡ LECZNICZY I DYETETYCZNY. ≡

FRANCENSBADZKIE ORYGINALNE
WYCIĄGI BOROWINOWE WYRABIANE
W ZARZĄDZIE MIEJSKIM (zielono-białe
opakowanie).

Składy w Galicyi:

Kraków: Aptekarz Konstanty Wiszniewski.
Lwów: Rudolf Weinreb, c. k. nadworny dostawca.

Tarnów: N. Trauma Syn.
Przemysł: S. Ochsenberg.

Do nabycia we wszystkich składach wód mineralnych, aptekach i drogueryach albo wprost z Franzensbader Mineralwasser Versendung.

Szczawa
Krondorfska
uznana za
najlepszą i naturalną.

Reprezentacje: **Kraków, Grodzka 48.**
Lwów, Sykstuska 31.

♯ Ściśle naturalne napełnianie. ♯

SZCZAWA ALKALICZNA
KLÖSTERLE
przy Karlsbadzie

Woda stołowa o bardzo przyjemnym smaku

Leczy skutecznie:

gościec, dnę, rwę kulszową, cukrówkę, cierpienia narządu moczowego, nerek i pęcherza.

≡ Działa łagodnie moczopędnie. ≡

Püllna: naturalna woda gorzka, słynna na cały świat.

Püllna: znana przeszło od 100 lat — bardzo liczne lekarskie uznania.

Püllna: do nabycia we wszystkich handlach.

ZARZĄD ŹRÓDEŁ „KLÖSTERLE” i „PÜLLNA”
Józef Weber.

Główny skład:
Klösterle obok Karlsbadu (Czechy).

OGŁOSZENIA.

Za dział inseratowy Redakcja nie odpowiada.

Akc. Tow. Warsz. Fabryki Perfum Fryderyk Puls w Warszawie

Wyroby Pulsa dostać można wszędzie w lepszych perfumeryach i składach mat. apt.

poleca wyborowe mydła toaletowe
KOSMOS, MODERNE, GLICERYNOWE.
Perfумы: ORCHIDEE, EXQUIS. Wody
kolońskie: ROYAL, HOLENDERSKA i
KWIATOWE.

Nazwa każdego źródła oznaczona na
napisach i etykietach.

Powszechnie słynne Wody Mineralne
ZE ŹRÓDEŁ

VICHY

Własność Rządu Francuzkiego.
Polecane przez pierwsze powagi lekarskie.

CÉLESTINS: W chorobach nerek, pęcherza i kanału mo-
zowego, podagrze i chorobie cukrowej.

GRANDE-GRILLE: W chorobach wątroby, przy
dolegliwościach kiszek i ka-
mieniu żółciowym.

HOPITAL: Przy wszelkich dolegliwościach wskutek złego
trawienia.

Do nabycia we wszystkich składach Wód mineralnych i Aptekach.

NAJLEPSZA

"APENTA"

NATURALNA WODA GORZKA.

SKŁADY: J. Wentzl; apt. Konstanty Wi-
szniewski i Józef Goldwasser.

MATTONIEGO

WODA GORZKA

wszędzie do nabycia.

Zakład reprodukcji fototechnicznej

T. JABŁOŃSKI i SPÓŁKA

w Krakowie, ul. Franciszkańska L. 4,

podejmuje się wykonania wszelkich klisz na miedzi, mosią-
dzu lub cynku, mających służyć do ilustracji wydawnictw
naukowych, artystycznych, oraz do wszelkich publikacji
przemysłowych, reklamowych (ogłoszenia, cenniki, marki
ochronne i t. d.)

Istniejący przy powyższym Zakładzie

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY

wykonywa wszelkie prace w zakresie artystycznej fotografii
wchodzące.

Letnie wydanie „Przewodnika“
wyszło i jest w wagonach kolejowych.

VITA * VITA

Świetne wyniki lecznicze!

VITA

Najczystsza rodzima
SZCZAWA ALKALICZNA SODOWA.
Wypróbowana i zalecana na podstawie
licznych orzeczeń lekarskich w
**dnie, skazie moczanowej,
chorobach żołądka, jelit i pęcherza.**
Swoisty środek przeciw zgadze.

Na składzie we wszystkich aptekach i handlach wód mineralnych.

Składy główne dla Galicji:
Kraków: J. WENZL, handel wód mineral.
KONST. WISZNIEWSKI, apteka.
Lwów: Rud. Weinreb, k. dost. dw. r.

VITA * VITA

Prosimy wszędzie
żądać i zabierać
na wszystkie wy-
cieczki

Botanika

zdrowotną, ziołową wódkę, nagro-
dzoną na wystawie przez przyro-
dników i lekarzy najwyższą nagrodą
„WIELKIM ŻŁOTYM MEDALEM“.

Roman Marczyński, Kraków-Zwierzyniec.

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, zakładów kąpielowych, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych i t. d. Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. Wiercenie studzien. Ustawianie pomp. Instalacje domowe z klozetami, łazienkami itd.

CENTRALNE OGRZEWANIE

wszelkich systemów i wentylacje.

— ŁAŻNIE MECHANICZNE —
PRALNIE i SUSZARNIE i t. d.

PROJEKTUJĄ i WYKONUJĄ:

Inż. Leonard Nitsch i Ska Kraków, Kolejowa 18.

Najlepsze referencje z dotychczas wykonanych robót. Kosztorysy bezpłatnie.

PIERWSZE GALICYJSKIE
TOWARZYSTWO AKCYJNE

rafineryi spirytusu

WE LWOWIE.

WÓDKI POLSKIE. - ROSOLISY. - LIKIERY.
STARKA LITEWSKA.

SPECYJAŁY:

NALEWKI, MILUCHA, PRABABKA.

Składy: Pasaż Hausmana 7, Plac Bernardyński 2, Plac Kapitulny 3.

Dla Niedokrewnych Hygea Perle

Naturalne wino czerwone.

Wyłączne zastępstwo w Reprezentacji
Szcawy Krondorfskiej

Kraków, ul. Grodzka 48. — Telefon 308.

Tylko 1 kor. 20 hal.

kosztuje 5 arkuszy tej samej treści. — Tylko 80 hal. kosztuje 1 arkusz (pierwszy). — 100 arkuszy tej samej treści tylko 10 koron. — Przepisuje się wszelkie skrypta, skargi, kontrakta, sztuki teatralne i t. d.

Biuro pisania na maszynach

Br. Krasickiego, Kraków, ul. Szewska L. 15.

(Posiada dziewięć maszyn).

Około 400 kupien, sprzedaży, wolnych posad, wszelkich informacji i t. d. zawiera każdy numer czasopisma „INTERES”. Wychodzi 8, 18, 28 każdego miesiąca. — Roczna prenumerata 10 koron, półroczna 5 koron, kwartalna 2 koron 50 halerzy.

Adres: Redakcja i Administracja „INTERESU”, Kraków, ulica Szewska L. 15.

WIEDEŃSKI

Bank Związkowy

Telefon Nr. 57 Dyrekcyja **Filia we Lwowie** Telefon Nr. 358 Kantor wymiany.

we własnym gmachu
przy ul. Jagiellońskiej L. 3.

Załatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcje w zakresie kantorów wymiany wchodzące a mianowicie: Przyjmuje **wkłádki w rachuku czekowym i bieżącym.**

Przyjmuje **wkłádki na 3·6%** książeczki **wkłádkowe.** Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu **wkłádki** a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcia **wkłádki.** Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszków.

Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty **gieldowe** na targach krajowych i zagranicznych.

Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca. **Zakład zastawniczy** udziela zaliczek na kosztowności i papiery wartościowe.

Żądać prosimy **Podbipięty** dla Diabetyków, najlepszej i najzdrowszej wódki na świecie, niesłodzonej z Fabryki wódek ROMANA MARCZYŃSKIEGO Kraków-Zwierzyniec.

Zakład dla leczenia chorób kobiecych

pod kierunkiem

Dr. M. CERCHY i Dr. T. PIOTROWSKIEGO

Kraków, Podwałe L. 12.

Leczenie spraw zapalnych, zwłaszcza przewlekłych około- i przy-macicznych zmian chorobowych w przydatkach i mięszu macicy, niedoksztatu macicy, zaburzeń w niesięczkowaniu, nadmiernego otłuszczenia brzucha, niedowładu jelit. Leczenie gorącym powietrzem (met. Bier-Polano), długotrwałe gorące irygacje, ułożenie na równi pochyłej (planum inclinatum) z równoczesnym obciążeniem zewnętrznym i wewnętrznym (kolpeuryza powietrzna i ręciowa), mięsienie mechaniczne, zastosowanie lecznicze prądu elektrycznego (met. Apostoli), galwanizacja, faradyzacja, elektro-liza, kataforeza.

Zakład otwarty od 8-12, 4-6 i prowadzony tylko przez lekarzy.

Kto

pragnie korzystnie zaopatrzyć się w jakiegokolwiek artykuły żelazne dla gospodarstwa rolnego lub domowego, dla celów przemysłowych i t. p. — niech we własnym interesie nie zaniedbuje zażądać cenników i oferty od firmy

Jan Schumann

Lwów, Akademicka 3,
Dom handlowy i techniczny.

Główny skład i zastępstwo na Galicyę firmy
Hutter & Schranz.

SIATKI, DRUTY KOLCIASTE,
OGRODZENIA i t. p.

JÓZEF GORECKI

Fabryka siatek, mebli konstrukcyi żelaznych i wyrobów ornam. kutyh w Krakowie, ul. św. Wawrzyńca l. 26. Telefon Nr. 277.
Magazyn: ul. Starowiślna l. 44 (parter).

MIĘDZYNARODOWE PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWE
(szczególnie z Rosy),

N. KATZNER

Dom spedycyjny i komisowy w Podwoleczyskach, Wołoczyskach,
Brodach i Radziwiłowie.

Stale taryfy przewozowe (Stawki)
do Rosyi i z Rosyi wraz z wszelkimi
kosztami oraz fachowe ocenie.

Wywóz wełny drzewnej i desek
na skrzynki do jaj. — Adres:
N. Katzner w Podwoleczyskach.

Poleca wyroby z kamienia porfi-
rowego: płyty posadzkowe, kłoc-
ki brukowe, nagrobki, schody,
coki i piramidy, bruski i toczy-
dła (l. zw. Trembowelskie) z wła-
snych kamieniołomów po umiar-
kowanych cenach.

Lecznica Dra Cezara Komorowskiego

Zakład
wodoleczeni-
czy.

Kąpiele
mineralne.

Inhalato-
ryum.

Pokoje
dla chorych.

Sala
porodowa.

Stacya
zdrowotna
dla prze-
jezdnych do
uzdrowisk
naszych.

Sala
do elektro-
mechano-
terapii.

Ambulato-
ryum
ginekol.-chi-
rurgiczne.

Kraków — Dębiki — Poczta 112.

DOM ZDROWIA dla umysłowo chorych Dra Karola Żuławskiego

w Krakowie, ulica Długa L. 82, Telefon 159.

Przyjmuje osoby dotknięte chorobą umysłową, alkoholistów, morfinistów, jakoteż osoby dotknięte wszelkiego rodzaju nerwicami, połączonymi ze zбочeniem umysłu. Leczenie odpowiednio do postępów nauki, hydro- i elektro-terapia w miarę potrzeby. — Dom Zdrowia istniejący od 15 lat, urządzony z komfortem, nie ustępuje w niczem pierwszorzędnym zakładowi zagranicznemu. Staranna opieka lekarska, wszelkie wygody i towarzyskie życie wśród rodziny są zapewnione.

Ceny wraz z opieką lekarską i zupełnem utrzymaniem od 5 do 10 złr. dziennie, stosownie do umowy i do wymagania.

Właściciel Zakładu przesyła na żądanie program, jakoteż udziela wyjaśnień ustnych lub pisemnych.

Prof. Dr. K. Żuławski
kierownik Zakładu.

Dr. Stanisław Jankowski
lekarz Zakładowy.

Nawet najwybredniejszych smakoszy potrafią
zadowolnić Tutki cygaretowe

FRAM

z watą „Salvesol=Noris“.

Bibułka zrobiona jest z najdelikatniejszych włókien liści morwowych, więc nic dziwnego, że pali się lekko i równo, a dym jest łagodny i chłodny. Własności te podwyższa jeszcze umieszczona w ustniku

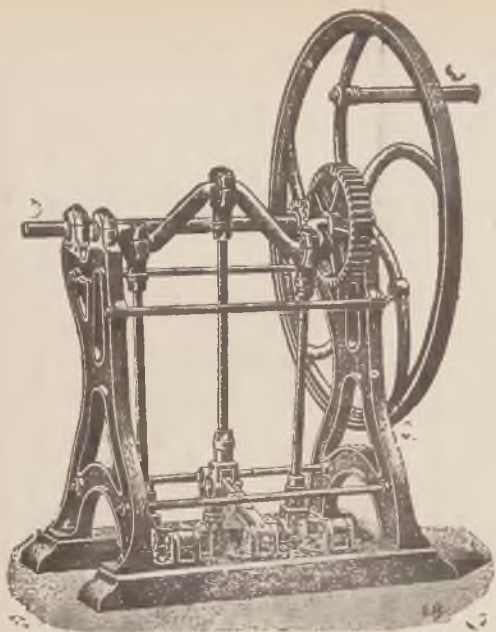
„WATA SALVESOL“.

Nadaje się do tytoni lekkich, mniej niż średnio mocnych — wskutek swego nader delikatnego włókna roślinnego. — Każdy palący tytoń, chcąc uniknąć zatrucia nikotyną, powinien palić tylko w cygarniczkach szklanych z watą „Salvesol“.

Oryginalny pakiecik „Waty Salvesol“ wystarcza na 200—400 papierosów lub cygar.

1000 sztuk Tutek „Fram“ 3 K. — 10 Cygarniczek 1 K. 20 hal.
Pakiecik Waty „Salvesol“ 30 lub 60 halerzy.

Zakład przemysłowy wyrobów papier. „Noris“
Mr. W. BEŁDOWSKI, Kraków, 2.

Konces. Zakład studniarski S. MAŁOCHLEBA

Lwów 2, przy ulicy Grodeckiej L. 143

Wykonuje we Lwowie i na prowincyi:

Studnie kopane i wiercone zwykłe

tudzież większych rozmiarów dla centralnych stacyj elektrycznych, browarów, gorzelń, tartaków i t. p. zakładów.

Uskutecznia otwory wiertnicze do 50 cm. średnicy i niżej, tudzież wszelkie roboty w zakres studniarstwa wchodzące oraz

dostarcza Pompy

wszelkich systemów po najprzystępniejszych cenach.

NAJWIĘKSZY i PIERWSZY KONCES.

ZAKŁAD POGRZEBOWY

„POMPES FUNEBRES“

A. Szafrńskiego

Kraków, ulica Kopernika L. 32.

FILIA: ulica Mikołajska L. 16.

TELEFON Nr. 51.

Urządza pogrzeby od najwspanialszych do najskromniejszych, rzetelnie, po nader umiarkowanych cenach i ze ścisłą punktualnością.

Własny wyrób trumien oraz wszelkie wyroby kamieniarskie.

Zakład podejmuje się przewozu i sprowadzania zwłok ze wszystkich krajów Europy.

Kredyt osobisty!

Z poręczeniem i bez tegoż, dla oficerów, lekarzy, duchownych, urzędników dworskich, państwowych i prywatnych, nauczycieli, kupców, przemysłowców, handlowców, pań uprawnionych do pensyi i osób prywatnych wszelkiego rodzaju na $\frac{1}{4}$ —25 lat na spłaty miesięczne, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ lub całoroczne, przyczem kapitał i odsetki równocześnie się umarzają!

Specyalność: kredyt osobisty w myśl ankiety parysko-wiedeńskiej (kapitalizacja dochodu).

4⁰/₁₀! 4⁰/₁₀! 4⁰/₁₀! 4⁰/₁₀!

Kredyt rzeczowy!

od 300 kor. w górę na I. II. i III. hipotekę dla właścicieli realności, gruntów, domów czynszowych, willi, fabryk, zakładów kąpielowych, młynów, wód mineralnych i innych, kamieniołomów, wogóle nieruchomości wszelkiego rodzaju aż do $\frac{3}{4}$ części wartości szacunkowej.

Kredyty budowlane!

na budowę wszelkiego rodzaju w 2—3 ratach w miarę postępu budowy.

Konwersye długów bankowych i prywatnych.

Kredyt wekslowy i reeskont dla kupców!

Nadzwyczaj rzetelnie! Szybko! Dyskretnie przez pierwszorządne krajowe i francusko-angielskie instytucje.

Pierwszorządne referencye! — Proszę żądać prospektu. — Uprasza się o markę pocztową na odpowiedź.

MELLER L. EGYED, Budapeszt V., Koháry-utcza 19/B.

Świeże

Wody mineralne

do każdej stacyi kolejowej wysyła

Specyalny skład wód

N. Trauma Syn

Tarnów, Hotel Krakowski.

Ceny umiarkowane.

PIERWSZEJ KRAJOWEJ PAROWEJ

FABRYKI WYROBÓW SPOŻYWCZYCH

BOGDANÓWKA-LWÓW

Mikołaj Ludwig następcy

poczta Lwów, 15.

Kraków KRUPIŃSKI Pędzichów 11.

Płaszowska parowa Fabryka

Dachówek i Cegiel

Stow. zarejestrowane z poręką ograniczoną.

Biuro: KRAKÓW, ul. GERTRUDY L. 8,

poleca: dachówkę tłoczoną i ciągnioną, drewny różnych kalibrów, cegły maszynowe, okładzinowe i fasadowe po cenach przystępnych.

ZARZĄD.

Lawn Tennis

KROKIETY — PIŁKI NOŻNE.

Huštawki ogrodowe — Hamaki — Przyrządy gimnastyczne — Przybory do rybołówstwa.

Pasty i lakiery do bucików. — Lakiery do kapeluszy.
Środki do czyszczenia plam.

Perfумы i Mydła,

Wody toaletowe i Pudry
z pierwszorzędnych fabryk
krajowych i zagranicznych.

Gąbki, Pantofelki
i Kapelusze do kąpiei.

Przybory toaletowe.

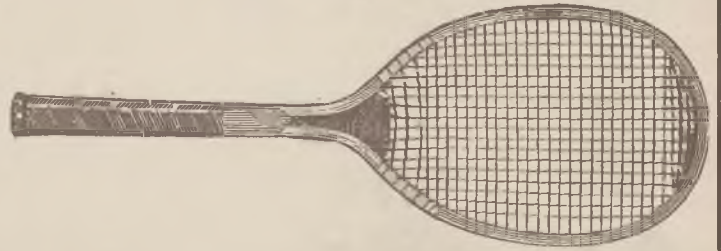
Necessary, Flaszki i Kubki
do podróży.
Wanny i miednice gumowe.
Torby dla turystów.

Cenniki darmo
i opłatnie.

— Kalosze. —

REIM i SPÓŁKA

— KRAKÓW — RYNEK 37. —

Wodociągi, Kanalizacya

dla miast, miasteczek, gmachów publicznych i domów prywatnych.
Kompletne instalacye z łazienkami i klosetami.

Centralne Ogrzewanie i Wentylacya

Wiercenie studzien, poszukiwanie i ujęcie źródeł. — Oświetlenie gazowe i elektryczne. — Motory wszelkich systemów. — Wszelkie urządzenia mechaniczne. — Młyny, Gorzelnie, Tartaki, Łaznie, Suszarnie i pralnie mechaniczne.

Projektuje i wykonuje

AUGUST LÖW i Ska ulica Kołłątaja L. 6.

Adres telegramów: AUGUST LÖW LWÓW.

Generalna reprezentacya patentowanych łazienek szafkowych „Ellkay“.
The Ellkay Syndikate L. t. d. w Londynie.

Zamówienia na mleko i śmietankę z odstawą do domu lub za abonamentem

we flaszkach patentowanych, w naczyniach blaszanych — przyjmuje

MLECZARNIA DÓBR ŁUCZANOWICE

Kraków Podwale 6, Tel. 590. — Zakopane Krupówki 26.

W Muszynie, naprzeciw dworca kolejowego (200 kroków do Popradu) są do wynajęcia na sezon letni w willi „Zorza“ różne mieszkania, jakoteż pojedyncze umeblowane pokoje z całym utrzymaniem lub bez.

Sezon trwa od 15. maja do 15. września. Zgłoszenia do 15. maja. Ludmiła Peszek, w Krakowie, ul. Szlak 1. 51, zaś od 15. maja w Muszynie.

Odznaczony medalem na wystawie przyrodniczo-lekarskiej 1900 r.

WILHELM W. ORNATOWSKI Z AMERYKI
CHICAGO

Dostawca do c. k. kliniki okul. i szpitali,

W KRAKOWIE, ULICA MIKOŁAJSKA L. 10.

FABRYKA NARZĘDZI CHIRURGICZNYCH.

Wykonywa narzędzia medyczne, chirurgiczne i elektroortopedyczne, również wszelkiego rodzaju bandaże i patentowane własnego wynalazku sznurówki do stopniowego prostowania skrzywień. — Uskutecznia wszelkie w zakresie zawodu wchodzące roboty stalowe i metalowe.

WYKONUJE: BRZYTWY, NOŻYCZKI i SCYZORYKI.

Obstalniki wykonuje najdokładniej, starannie i punktualnie.

Ośmielam się nadmienić, że dla wydoskonalenia się w swoim zawodzie, praktykowałem i zbierałem doświadczenia poza granicami kraju przez lat kilka, a powróciwszy, oddaję pracę swoją i zapał na usługi WP. Profesorów i Lekarzy, jakoteż i Szan. Publiczności, prosząc o poparcie, za które z powierzonej mi pracy choćby najdrobniejszej i najtrudniejszej wywiążę się z sumiennnością i elegancją i w ten sposób zasłużę sobie na dalsze względy.

TELEFON Nr. 423.

SKŁAD PIWA ŻYWIECKIEGO

z Arcyksiążęcego Browaru

sprzedaje piwa znane ze swej dobroci z odstawa do domu: **Piwo Cesarskie; Piwo Marcowe.**

Porter nie mający w całym kraju konkurencji, przez powagi lekarskie zalecany —

Ale znakomite, jak angielskie, słodkie i bardzo wzmacniające — w cenie jak porter.

NOWOŚĆ! „Bawar żywiecki“ we flaszках.

Główny skład w Krakowie

LUDWIK LAZAR

ulica św. Anny L. 3.

Obok handlu są urządzone pokoje do śniadań oświetlone elektrycznie z piwem żywieckiem na szklanki

Specjalne chłodownie, lodownie i hale do obciążu piwa znajdują się w Łobzowie pod Krakowem.

Bieliznę męską

ze słynną marką Lwa

w wielkim wyborze poleca Magazyn

A. Skórczewskiego i Polakiewicza

w Krakowie, ul. Floryańska L. 13.

Koszule białe gładkie po K 2:50 3:20 4:60
Koszule białe w plisy „ 4— 5— 5:60
Koszule białe miękkie „ „ 3:20 2— 5:60 6—
Koszule kolorowe „ „ 3:50 4— 4:50 5— 5:50 7—
Koszule dla turystów „ „ 2:50 4— 5— 7—
Koszule nocne „ „ 3:30 3:70 4— 4:40 4:80 5:50
Koszulki dla cyklistów (Sweaters po 2— 3— 4:80
Kalesony po K. 2:50 3— 3:50 4— 4:50

WIELKI WYBÓR KOŁNIERZY. MANKIETÓW, SKARPETEK, POŃCZOCH, RĘCZNIKÓW, CHUSTEK DO NOSA BATYSTOWYCH I PŁÓCIENNYCH i t. p.

Zapasy wielkie.

CENY NISKIE, STAŁE.

Browar Parowy w Korolówce

STEFANA WEISSA

poleca własnego wyrobu wyśmienite piwo:
Eksportowe, Czarne (Bok)

LEŻAK i WYSZYNKOWE w beczkach i flaszках po cenach umiarkowanych.

Ces. król. nadworny fotograf

B. HENNER

Kraków, ulica Szewska L. 27
(róg Plant).

Zdjęcia o każdej porze dnia
bez względu na stan powietrza.

Fabryka

== **Towarów mącznych** ==

„Bronisława“

w Sygniówce p. Lwów 15

Bronisławy z Russockich Kasparkowej
wyrabia

Makarony wszelkiego rodzaju.